

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

Білецька О.І., Голуб М.М., Лоджук Н.Р.

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Конспекти уроків

4 клас

До підручника Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 371.32:502
ББК 74.262.0
Б 12

Рецензенти:
доктор, кандидат педагогічних наук
Гладюк Т.В.,
вчитель вищої категорії, старший вчитель
Походжай Н.Я.

Серію “Бібліотека вчителя” засновано в 2007 році

Білецька О.І.

Б 12 Природознавство : конспекти уроків : 4 кл. : до підручника Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак / О.І. Білецька, М.М. Голуб, Н.Р. Лоджук. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2017. — 152 с. — (Серія “Бібліотека вчителя”).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-5046-3

У посібнику подано розгорнуті конспекти уроків з природознавства, зміст яких відповідає оновленій навчальній програмі МОН України, Державному стандарту початкової загальної освіти та підручнику «Природознавство. 4 клас» (автори Гільберг Т.Г., Сак Т.В.).

У посібнику запропоновано зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, опорні схеми; різні види робіт над новим матеріалом, творчі завдання, цікавий ігровий матеріал.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:502
ББК 74.262.0

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-5046-3

© Навчальна книга — Богдан, 2017

Орієнтовне календарно-тематичне планування
2 год в тиждень (68 год)

№ уроку	Тема уроку	№ с.	Дата
I. Вступ. Всесвіт і Сонячна система			
1.	Уявлення давніх людей про Землю і Всесвіт	5	
2.	Сонячна система, її склад	7	
3.	Сонце — зоря, центральне тіло Сонячної системи	10	
4.	Планети земної групи	13	
5.	Планети-гіганти	16	
6.	Теплові пояси Землі та їх вплив на природу	18	
7.	Земля. Добовий і річний рух Землі	21	
8.	Зорі. Сузір'я. Велика та Мала Ведмедиця. Полярна зоря	24	
9.	Молочний Шлях — наша Галактика. Сучасні уявлення людей про Всесвіт. Навчальний проект «Мандрівка просторами Всесвіту»	26	
10.	<i>Контрольна робота №1.</i> Всесвіт і Сонячна система	29	
II. План і карта			
11.	Горизонт. Сторони горизонту	29	
12.	Орієнтування на місцевості за допомогою Сонця, компаса та місцевих ознак	31	
13.	План місцевості	33	
14.	Масштаб	35	
15.	Географічна карта. Умовні знаки на карті	37	
16.	Робота з фізичною картою світу	39	
17.	Практична робота. Читання плану і карти з використанням умовних знаків і масштабу	41	
18.	<i>Контрольна робота №2.</i> План і карта	43	
III. Природа материків і океанів			
19.	Населення Землі. Умови життя на Землі	43	
20.	Материка та океани на географічних картах	45	
21.	Природа океанів. Тихий океан	47	
22.	Атлантичний і Північний Льодовитий океани	49	
23.	Індійський океан	51	
24.	Євразія — найбільший материк	53	
25-26.	Рослинний і тваринний світ Євразії	57	
27.	Африка — найспекотніший материк Землі	60	
28-29.	Рослинний і тваринний світ Африки	63	
30.	Північна Америка	65	
31.	Рослинний і тваринний світ Північної Америки	68	
32.	Навчальний проект «Цікавий світ материка, на який я хочу потрапити» (Північна Америка, Євразія, Африка)	70	
33.	Південна Америка	71	
34.	Рослинний і тваринний світ Південної Америки	74	

35.	Австралія — найсухіший материк	77	
36.	Рослинний і тваринний світ Австралії	79	
37.	Антарктида — найхолодніший материк	82	
38.	Рослинний і тваринний світ Антарктиди	85	
39.	Навчальний проект «Цікавий світ материка, на який я хочу потрапити» (Південна Америка, Австралія, Антарктида)	88	
40.	<i>Контрольна робота №3. Природа материків і океанів</i>	88	
IV. Природа України			
41.	Україна на карті світу. Карта України	88	
42.	Практична робота. Робота з фізичною та адміністративною картою України	91	
43.	Форми земної поверхні України і свого краю. Рівнини	94	
44.	Форми земної поверхні України і свого краю. Гори	97	
45.	Корисні копалини України, їх види	99	
46.	Природне паливо та його запаси в Україні	102	
47.	Водойми України	106	
48.	Озера і болота. Охорона водойм	109	
49.	Чорне море	112	
50.	Азовське море	114	
51.	Навчальний проект «Водойми рідного краю, їх стан і охорона»	116	
52.	Ґрунти України, їх охорона	117	
53.	<i>Контрольна робота №4. Природа України. Форми земної поверхні. Водойми. Корисні копалини. Ґрунт</i>	119	
54.	Природні зони України. Карта природних зон	119	
55.	Мішані ліси (Полісся)	124	
56.	Навчальний проект «Чому ліси називають “легенями планети”?»	128	
57-58.	Лісостеп. Степ	128	
59.	Гори Карпати	133	
60.	Кримські гори	137	
61.	Заповідні території та охорона природи України	144	
62.	<i>Контрольна робота №5. Природа України. Природні зони</i>	148	
63.	Навчальний проект «Що можна зробити для збереження природи в моєму краї»	148	
64.	Урок-екскурсія. Ознайомлення з формами рельєфу, водоймами, рослинним та тваринним світом, ґрунтами рідного краю	148	
65.	Повторення вивченого матеріалу	148	
66.	Повторення вивченого матеріалу	148	
67.	<i>Підсумкова контрольна робота №6</i>	148	
68.	Узагальнення і систематизація знань учнів. Підсумок за рік	148	

УРОК 1

Дата

Клас

Тема. Уявлення давніх людей про Землю і Всесвіт.

Мета. Сформувати уявлення учнів про Всесвіт і форму Землі; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати спостережливість, логічне мислення, старанність; виховувати зацікавленість учнів до уявлень давніх людей про Землю і Всесвіт.

Обладнання: ілюстрації, підручник, зошит.

Додатковий матеріал

до уроку

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

II. Хвилинка спостережень.

Учні розповідають, що цікавого бачили в природі, яка переважала погода, заповнюють календар погоди.

III. Перевірка домашнього завдання.

Фронтальне опитування.

- Доведіть твердження: «Людина — частина живої природи».
- Наведіть приклад про зв'язок людини з неживою природою.
- Як життя людини пов'язане з живою природою?
- Наведіть приклади забруднення навколишнього середовища у вашій місцевості.

IV. Актуалізація опорних знань.

- Чи чули ви про Всесвіт?
- Що це таке?
- Так, Всесвіт — космічний простір і все, що його заповнює: небесні тіла, газ і пил.

V. Вивчення нового матеріалу.

Бесіда з елементами розповіді.

- Ви вже знаєте, що таке Всесвіт. А що входить до Всесвіту?
- Всесвіт — це сукупність галактик і простір між ними. Планета Земля — частина Всесвіту. Завдяки спостереженням вчені визначили, що Всесвіт існує 14 млрд років.

Розгляньте малюнок у підручнику на с. 7 і розкажіть, як давні люди уявляли Землю і Всесвіт.

— У давнину центром Всесвіту вважали Землю. За уявленням давніх індійців, Земля — це півкуля, яку тримають на своїх велетенських спинах слони, що стоять на великій черепаці. А ця черепаха лежить на змії, що уособлює небо й замикає навколоземний простір.

Народи, які жили на берегах річок Тигр і Євфрат у Західній Азії, говорили, що Земля — це гора, оточена морем, а над нею височіє зоряне небо.

Яку форму має Земля?

— Першим висунув твердження, що Земля має форму кулі, давньогрецький учений Піфагор. Це підтвердив і довів видатний учений Арістотель. Він стверджував, що в центрі Всесвіту є Земля, а навколо — небесні сфери, на яких закріплені небесні тіла.

VI. Закріплення знань, умінь і навичок учнів.

1. Робота з підручником.

Читання тексту на с. 7-8.

УРОК 2

Дата

Клас

Тема. Сонячна система, її склад.

Мета. Ознайомити учнів з новими поняттями: зорі, Сонце, планети, Сонячна система; формувати науковий світогляд; виховувати інтерес до наукових знань.

Обладнання: ілюстрації, схема Сонячної системи, підручник, зошит, таблиці, атласи.

Додатковий матеріал

до уроку

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

II. Підсумок фенологічних спостережень.

- Який сьогодні день, число?
- Який стан неба?
- Яка температура повітря?
- Чи є вітер?
- Визначте його напрям.
- Запишіть свої спостереження в зошит.

III. Перевірка домашнього завдання.

1. Індивідуальна робота на картках.

- 1) Що таке Всесвіт? Що входить до нього?
- 2) Як давні люди уявляли Землю і Всесвіт?
- 3) Хто вперше висунув твердження, що Земля має форму кулі?

2. Усне фронтальне опитування.

- Що таке Всесвіт?
- Що входить до нього?

Діти доповнюють свої відповіді додатковою інформацією, підготовленою вдома.

IV. Актуалізація опорних знань.

- Чи доводилось вам ввечері спостерігати за небом?
- Що ви там бачили?
- Чи виникали у вас якісь запитання під час спостережень?
- Так, на вечірньому небі світить багато зірок і нічний господар-місяць, а вдень звеселяє нас сонечко.

V. Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда з елементами розповіді та виступами дітей-консультантів.

— Навколо Сонця обертається 8 небесних тіл. Усі вони менші від Сонця і не випромінюють світла. Ці тіла називають планетами.

1-й консультант (на дошці — схема Сонячної системи без планет. Учень читає вірш і по порядку прикріплює планети).

Меркурій по першій доріжці іде,
по другій — красуню Венеру веде,
рідна Земля ось по третій біжить,
а Марс по четвертій за ними спішить,
Юпітер за Марсом на п'ятій орбіті,
Сатурн аж на шостій, в кільце він одітий.
По сьомій орбіті Уран ось біжить,
Нептун за Ураном по восьмій летить.

— Діти, розгляньте малюнок у підручнику.

Учні розглядають малюнок і називають всі планети Сонячної системи.

Дата

Клас

Додатковий матеріал

до уроку

УРОК 3

Тема. Сонце — зоря, центральне тіло Сонячної системи.

Мета. Розширити знання учнів про Сонце; збагачувати словниковий запас; розвивати спостережливість; виховувати бережне ставлення до природи.

Обладнання: ілюстрації, підручник, зошит.

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку.

II. Підсумок фенологічних спостережень.

- Який зараз місяць?
- Які зміни сталися в неживій природі?
- А що цікавого ви помітили в живій природі?

III. Перевірка домашнього завдання.

1. Індивідуальне письмове завдання (на картках).

- Що таке Сонячна система?
- Вставити пропущені букви і записати назви планет.
Н н, Ю р, В а, М . . . с, З я, С н, У . . . н.
- Записати назви небесних тіл, які входять до складу Сонячної системи.

2. Усне фронтальне опитування.

- Що таке Сонячна система?
- Що таке астероїди? Як по-іншому вони називаються? (*Малими планетами.*)
- Що таке комети? А метеори? Як їх називають? (*Зорепадом.*)
Розповіді учнів про планети, які вони підготували вдома з додаткової літератури.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя з елементами бесіди.

- Що ви знаєте про Сонце?
- Чому його називають зорею?
- Сонце — денне світило, від якого залежить життя на Землі.

Наше життя тісно пов'язане з сонячною енергією.

Яке значення має Сонце для життя на Землі?

— Ми користуємося сонячною енергією не лише тоді, коли за смагаємо, а й коли споживаємо їжу, спалюємо пальне, тому що і в їжі, і в природних видах палива сконцентровано перетворену енергію Сонця. Ще в далеку давнину люди знали: без Сонця не може бути життя на Землі.

Сонце — це найближча до нас зоря. Воно здається невеликим, але насправді Сонце більше за Землю, значно більше: маса Сонця в 750 разів перевищує масу всіх планет разом узятих, які рухаються навколо нього.

Сонце — велика розжарена газова куля жовтого кольору. Температура на його поверхні 6000°, а в центрі — 15 млн градусів!

Сонячні промені освітлюють і нагрівають інші небесні тіла. На Землю попадає лише незначна кількість сонячного проміння, а решта розсіюється в космосі.

2. Робота з малюнком.

- Розгляньте будову Сонця на малюнку 6 в підручнику (с. 11).
- Скажіть, з чого складається Сонце.
- На світлій поверхні Сонця можна побачити темні ділянки — сонячні плями.

3. Практична робота.

- Намалюйте Землю у вигляді крапки діаметром 1 мм, а Сонце намалюйте у вигляді круга діаметром 100 мм. Порівняйте малюнки.
- Позначте на малюнку сонячну корону та сонячні плями.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Робота з підручником.

Опрацювання статті «Сонце — зоря, центральне тіло Сонячної системи» (с. 10-12).

2. Бесіда.

- Поясніть, чому Сонце вважають основою життя на Землі.
- Які розміри Сонця?
- Де на Сонці найвища температура?
- Із чого складається Сонце?

3. Робота в групах. Складання міркувань.

1 група. Чому Сонце здається нам найбільшою з усіх зірок?

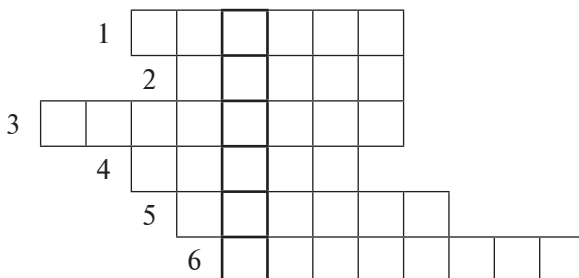
2 група. Яке значення для Землі має Сонце?

3 група. Планети не випромінюють власного світла. Чому ж ми їх бачимо?

4. Робота в зошиті.

5. Розгадування кросворда.

- Загадковий сяє Марс.
Може, хтось живе там?
Понесе до Марса вас ... (*ракета*).
- Все від нього навкруги
набирається снаги.
Тільки ранок настає —
виглянь у віконце!
Всім життя воно дає —
променисте... (*Сонце*).
- Роздивитися мікроб
допоможе мікроскоп.
А вивчати зорі щоб,
треба мати... (*телескоп*).
- Океани й континенти,
гори й ліс, міста й поля —
це, малюк, твоя планета,
називається... (*Земля*).
- В небі куля вогняна,
має довгий хвіст вона.
То не зірка, не планета.
Здогадалися? (*Комета*)
- Капітан повинен знати,
звідки шторм йому чекати,
де цунамі може бути,
а пильнує це... (*супутник*).

- Яке слово утворилося?
- Пригадайте, що таке космос.

6. Читання висновків (с. 12).

VI. Підсумок уроку.

- Що цікавого ви дізналися на уроці?
- Розкажіть, чому Сонце вважають основою життя на Землі.

VII. Домашнє завдання.

Опрацювання статті «Сонце — зоря, центральне тіло Сонячної системи» (с. 10-12).

Підготувати з додаткової літератури інформацію про Сонце.